

CUMHURİYETİN KURULUŞUNDAN İTİBAREN
TÜRKİYE'DEKİ MÜZİK KURUMLARINA GENEL BİR
BAKIŞ

*A General Outlook to Turkish Musical Institutions from Republican
Period*

DOI NO: 10.36442/AMADER.2020.29

Turan SAĞER¹
Onur ZAHAL²
Engin GÜRPINAR³

Özet

Bu çalışmada, Cumhuriyetin ilanından itibaren kurulan, hatta evveliyatı Tanzimat devrine kadar uzanan resmî müzik müesseselerinin kuruluş, muhteviyat ve değişimlerine temas edilmiştir. Bu kurumlar, tasnif edilirken kronolojik sıra ve bilhassa kurumların kendi içlerindeki kategorizasyonuna dikkat edilmiştir. Buradan hareketle; askerî müzik kurumları, müzik öğretmeni yetiştiren lise, üniversite kurumları, devlet opera ve baleleri, her nevi konservatuvarlar, Kültür Bakanlığı'na ait birçok müzik organizasyonları ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumuna bağlı müzik kurumları başta olmak üzere birçok müessese; meydana geliş, ihtiva ettikleri unsurlar ve Türk müzik eğitim-öğretim ve kültür hayatındaki rolü ve ehemmiyeti bakımından incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde, iki asra yakın mazisi olan bu kurumların, birçok anlayış ve idare tarzı değişikliklerine uğradığı, ülkenin siyasi, idari kültür atmosferinin, bu kurumlarda icra edilen, öğretilen ve benimsetilmek istenen müzik türlerine büyük tesiri olduğu görülmüştür. Bu bakımdan, Tanzimat devrinden günümüz Türkiye'sine kadar resmî müzik kurumlarının birçoğuna temas edilen bu çalışmanın, bu devirler arasındaki müzik kurumları tarih ve perspektifine genel manada bir çerçeve çizerek, ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Kurumları, Cumhuriyet Müzik Kurumları, Türkiye Müzik Kurumları

Abstract

In this study, we aim to provide informations on self-evolution, development and also content-development of formal musical institutions since Turkish Republican period which also dates back to the Tanzimat

¹ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü Müzik Toplulukları Anasanat Dalı. tsager@yildiz.edu.tr

² Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı. onur.zahal@inonu.edu.tr

³ Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı. engin.gurpinar@inonu.edu.tr

reform period. In reassortment of these institutions, we used chronological order and also self-intra-categorisation of these institutions. Thus, we analysed military music academies (specifically nco training schools), lycees that particularly educates music teacher candidates, state universities, all-type conservatoires, state opera and ballet houses, musical organisations which hierarchically dependent on to the ministry of culture, organisations that dependent on to the Turkish Radio Corporation and many of them according to its foundational purposes, contents and its role in Turkish music education and music cultural life. As a result, these institutions which also dates back to approximately two century ago, has been reformed many times according to political standpoint and the cultural perspective of rulers. Furthermore, the educational & teaching curricula and styles also have been influenced due to above-mentioned manners. In this regard, since this study encompasses a wide period from Tanzimat reform to the current Turkish Republic, we believe this study will draw a frame and also shed a light on to history and official understanding of these music institutions.

Keywords: Musical Institutions, Republic Musical Institutions Turkish Musical Institutions.

GİRİŞ

Osmanlı Devleti ve mirasçısı Türkiye Cumhuriyeti’nde mzik öğretim ve eğitimi, dolayısıyla bu ğretim ve eğitimin vücut bulduğu kurumlar; tarihî, mill ve ilm bakımdan büyük ehemmiyet arz etmektedirler. Bu kurumların sistematik bir Şekilde hayata geçirildiği Tanzimat devrinden baŐlayıp Cumhuriyet’in ilanı ile daha da artan, müzikte Batılılaşma ve eski msiknin, bilhassa saray msiksi olarak adlandırılan ve zamanımızdaki Türk Makam Müziği’ne tekabül eden türün, zaman içerisinde devlet kurumlarından uzaklaŐtırıldıęı görülmektedir. Kurumların zamanla yelpazelerini geniŐleterek, ihtiyaa göre geliŐmeler gösterdiği de göze çarpan mühim bir husustur. Bu noktada, Cumhuriyetin ilanı ile yeni bir kültür inŐa etme gagesi, halkın inkılaplar vasıtasıyla yeni bir yaŐayıŐ tarzıyla tanışması, kendisini müzik sahasında da tabi olarak gösterdi. Msik Muallim Mektebi, Riyaseti Cumhur Filarmoni Orkestrası, İstanbul Konservatuarı, Devlet Opera ve Balesi hep bu değişim, ihtiyaç ve o zamanın gerektirdiği konjonktüre göre Őekillenen kurumlar olarak dikkat çekmektedir. Bunların yanı sıra, teknolojik geliŐmelerle birlikte, radyo ve televizyonun faal olarak hayata nüfuz ettiği, müziğin de bu imknlerden kendine düŐen hisseyi fazlasıyla aldığı görülmektedir.

Bu mecrada, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ismi hem müziğin hem kurumların da hangi yolda şekilleneceği hususunda mühim bir rol oynamıştır. Bunlarla birlikte, Cumhuriyet ve Batılı manada müzik anlayışı ve kurumlara tesiri zamanla yumuşamış ve bilhassa konservatuvarlar mârifetiyle Türk müziği, kurumlarda kendisine daha fazla yer bulmuştur. Bunların yanı sıra, askeri müziğin kurumlar nezdinde Mehterhâne'den, Muzika-i Hümayın'a oradan da Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası'na yolculukları bu sahada da birçok değişim ve gelişimi açık bir şekilde gözler önüne sermiştir. Çalışmanın muhteviyatında bulunan birçok kurum, devir ve müzik tarz tercihleri; devrin siyasi ve politik iklimine temas etmeden, genel hatlarıyla ve bu kurumların birçoğuna dokunarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmada, cumhuriyetin kuruluşundan itibaren müzik eğitim-öğretim ve dolayısıyla ülkenin müzik kültürü, zevki ve varlığına tesir eden birçok resmî müzik kurumundan genel hatlarıyla bahsedip mümkün olduğu kadar bir kronolojik sıra ve en çok da kurum türü benzerliği gözetilerek, tarihî rol ve önemlerine temas edilmiştir. Bununla birlikte, daha önce çalışılmış ve daha dar zaman bölümleri halinde anlatılmış resmî müzik kurumlarını, geniş bir çerçeve içerisinde ele alarak, ana hatlarıyla izah etme yolu tercih edilmiştir.

Mehterhâne

Mehter bilinen en eski bando olarak kabul edilmektedir. Farsça asıllı “Mihter” kelimesinden gelmekle birlikte lügat manasında, Memlûklular ve Türkistan saray teşkilatında “vazifeli memur” şeklinde karşılık bulmaktadır (Sanal, 1994: 3). Selçuklulardan Osmanlılara miras kalan bu müzik türüne “Kaba Mûsikî” veya “Kaba Saz” da denmektedir (Kösemihal, 1939). Osmanlı mûsikîsinin, bugünün makam müziğinin, karakteristik hüviyetinin şekillenmesinde tarihî ve mühim bir rol üstlenen, bunu uzun seneler layıkıyla yerine getiren mehterhâne ve taşıdığı mahiyet, Batılılaşma adı altında muhafaza edilmeyerek, II. Mahmut tarafından 1826 yılında, Yeniçeri Ocağı'yla birlikte kapatılmış ve yerini, Batı taklidi saray bando mektebi olan Muzika-i Hümayun'a bırakmıştır (Tanrıkorur, 2003: 26).

Yeniçeri Ocağı'nın kapatılması, Mehterhâne'nin de ortadan kaldırılması, daha doğru bir tabirle inkılaba tabi tutulması manasına gelmiştir. Avrupa'daki örneklerine benzer bir şekilde, Mızıkai Hümayun ismini alan müessesede, daha evvel Enderun ve Yeniçeri Ocağı'na bağlı Mehterhâne'de verilen müzik eğitiminden farklı olarak, ilk defa batılı formlara göre, tertipli ve programlı bir müzik eğitimi verilmeye başlanmıştır. Bu müesseseden yetişen müzisyenler gelecekte batı müziğinin önde gelen isimleri olmuşlardır (Gazimihal, 1955: 103).

Dârûlelhan

Dârûlbedâyi'de tiyatro ve müzik eğitimi verilmesi fikriyle temeli atılan Dârûlelhan, 1917 yılında, devlet tarafından tesis edilen ve Türk msikisi eğitimi veren ilk mektep yeridir. Bu yere, "Nağmeler Evi" manasındaki "Dârûlelhan" ismi Mûsikî Encümeni başkanı Ziya Paşa tarafından verilmiştir (Paçacı, 1994: 121). Dârûlelhan, msiki eğitimi verilen bir müessese olmasının yanı sıra, müzik sahasındaki çalışmalara da katkıda bulunmuştur. Bu müesseseden, Hüseyin Sadettin Arel, Rauf Yekta, Dr. Suphi Ezgi gibi isimler, şahsi gayretleriyle, Türk müzikolojisi üzerine araştırmalarda bulunmuşlardır (Barış ve Ece, 2007).

Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası

Muzika-i Hümayun 1924 yılında Ankara'ya nakledilerek Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti ismini almıştır. Bu heyet; orkestra, bando ve fasıl heyetinden meydana gelmekteydi. 1933 yılında, isim değişiklikleriyle birlikte, bando kısmı Riyaset-i Cumhur Armoni Mızıkası; Orkestra kısmıysa, Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası adlarını aldılar. Son olarak, fasıl heyeti ise, kaldırıldı. Orkestra elemanlarının büyük kısmı, Meşrutiyet'ten sonra Saffet Bey zamanında Muzika-i Hümayun'a katılmış gençlerden meydana gelmekteydi (Aksoy, 1985: 1234).

İstanbul Konservatuvarı

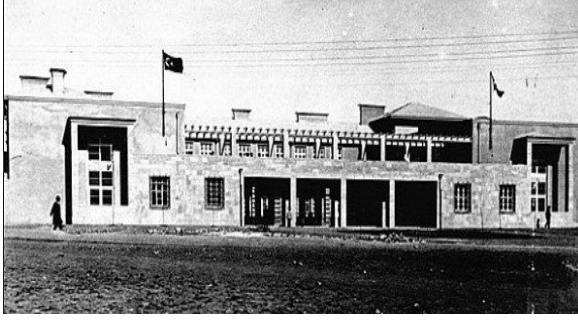
Dârülelhan, modern bir konservatuvar açmak amacıyla, zamanın Maarif Vekili (Milli Eğitim Bakanı) Necati Bey tarafından 1926 yılında kapatıldı. Hedeflenen asri konservatuvar niteliğindeki okulun açılmasına yönelik olarak, yeni bir mevzuat ve muhteviyat programı düzenlendi. Bu düzenlemeyle, Türk Musikisi çalışmaları, Türk Musikisi İcra Heyeti ve Türk Musikisi Tasnif Heyeti ile sınırlandırıldı. Böylelikle, Batı tarzı bir konservatuvar örnek alınarak, İstanbul Konservatuvarı'nın temelleri atılmış oldu (Say, 1985: 428).

Musiki Muallim Mektebi

Cumhuriyetin ilan edilmesinin akabinde, 1 Kasım 1924 tarihinde, Musiki Muallim Mektebi kurulmuştur. Bu köklü atılım, Cumhuriyet tarihinin müzik öğretmeni yetiştirmek üzere attığı ilk adımdır (Uçan 1994). Musiki Muallim Mektebi'nin asıl gayesi, 1925 tarihli yönetmeliğinde de belirtildiği üzere, bütün rüşdiye (ortaokul) ve idadilere (liselere) Musiki muallimi yetiştirmek” şeklinde ifade edilmiştir (Kavcar, 1983: 509). Müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla kurulan ve eğitimine devam eden müessesese, 1934 yılında, ihtiyaçlara karşılık verebilmesi gayesiyle yeniden düzenlenir (Gökyay, 1941: 2). Bu yıl içerisinde, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bir konservatuvar kurmak amacıyla, Almanya'nın Berlin şehrinde öğrenci müfettişi olan Cevat Dursunoğlu'nu vazifelendirilmiştir. 1935 ve 1936 yıllarında ise, yapılan anlaşma üzerine, ünlü besteci Prof. Paul Hindemith Türkiye'de müzik kurumlarının yeniden yapılandırılması için danışman sıfatıyla birtakım incelemelerde bulundu. Bu incelemeler neticesinde kurulması düşünülen Anlara Devlet Konservatuvarını; serbest müzik okulu (konservatuvar), öğretmen yetiştiren okul (Musiki Muallim Mektebi) ve tiyatro okulundan oluşmasına karar verilmiştir (<https://web.archive.org/www.konser.hacettepe.edu.tr>).

Fotoğraf 1. Musiki Muallim Mektebi

Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü

1937 yılında ise, Musiki Muallim Mektebi Gazi Terbiye Enstitüsü'ne bağlanmıştır. (Barış ve Ece, 2007). Yine aynı yıl, Gazi Orta Muallim Mektebi Müzik şubesi açılmış ve Musiki Muallim Mektebi'nin öğrencilerin bu müesseseye nakledilmesiyle Musiki Muallim Mektebi, Gazi Orta Muallim Mektebi'nin bir şubesi durumuna gelmiştir. Gazi Orta Muallim Mektebi Müzik şubesi, üç yıl ğretim verilen bir yerdi. Kurumun daha sonra, Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü olmuştur. Müzik bölümü mezunları, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda, müzik ğretmenliği görevini üstlenmişlerdir (şahin ve Duman 2008: 265).

Halk Evleri ve Köy Enstitüleri

Cumhuriyet'in en mühim eğitim ve kültür müesseselerinden biri olan Halkevleri, ülkenin muhtelif yerlerinde, halk eğitimi gerçekleştirmek maksadıyla 1932 yılında kurulmuştur. Halk evlerindeki müzik eğitiminin en temel düsturu, "Trkn hususiyetlerinin kaybolmaması" olarak kabul edilmiştir (Saygun, 1940: 14).

Fotoğraf 2. İsmet İnönü Halk Evi Salonunda (28.07.1932)

Köy enstitüleri, 3803 sayılı kanunla 17 Nisan 1940 tarihinde, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in teşebbüsü ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un gayretiyle kurulmuştur (Kapluhan, 2012:184). Köy enstitülerindeki en önemli sanat faaliyetlerinden biri olan müzik eğitiminde Batı müziğinin halk tarafından sevilmesine, Batılı müzik anlayışının açılanmasına çalışılmıştır (Koç, 2013: 352).

Fotoğraf 3. Açık Havada Mandolin Çalışan Öğrenciler, Akpınar Köy Enstitüsü, İ.H. Tonguç Belgeği

(Kaynak: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Web Sitesinden 16.07.2020 Tarihinde Alınmıştır).

Güzel Sanatlar Liseleri

Güzel sanatlar liseleri, 1989 yılında 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkındaki Kanun'a dayanarak, mesleki müzik eğitimi vermek üzere, ilk olarak İstanbul'da Avni Akyol Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ismiyle açılmıştır. Güzel Sanatlar liseleri, ortaokuldan sonra dört sene eğitim ğretim veren yatılı, gündüzlü ve karma okullardır; bu okulların açılacağı bölge seçiminde öncelik, güzel sanatların dallarını ihtiva eden yükseköğretim müesseselerinin bulunduğu yerler olmaktadır (Şahin ve Akpınar, 2017: 40).

Fotoğraf 4. İstanbul Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi

Konservatuvarlar

Türkiye'de hâlihazırda, farklı ad ve yapılanmadan oluşan konservatuvarlar bulunmaktadır. Bu konservatuvarların bir kısmı ilkokul sonrası; bir kısmıysa lisans seviyesinde ğrenci kabul etmektedirler. İlkokuldan sonraki konservatuvarlarda, Müzik ve Bale Okulları ile Müzik ve Sahne Sanatları Liseleri bulunmaktadır (Taş ve Grsev, 2018:239). Türkiye'de; lisans seviyesinde, Klasik Batı Müziği ğretimi verilen Devlet Konservatuvarları ve Türk Makam Müziği, Türk Halk Müziği ğretimi verilen Devlet Türk Müziği Konservatuvarları ve isminde sadece konservatuvar ibaresinin kullanıldığı üç grup konservatuvar yapısı vardır. Bunların dışında, birçok Őehrimizde geleneksel mziklerimiz ve klasik batı müziği ses ve saz öğretimleri bulunan, bunun yanı sıra tiyatro ve bale eğitimi gibi temel sahne sanatlarının verildiği ve sayıları her yıl artan belediye konservatuvarları da hizmet vermektedir. Aktüel olarak ülkemizde, belediye konservatuvarları hariç, devlet ve vakıf üniversitelerine bağlı, Geleneksel Türk Müzikleri ve Klasik Batı Müziği ğretimi verilen 43 adet konservatuvar bulunmaktadır (<http://muzikegitimcileri.net>).

Fotoğraf 5. Ege Üniv. DTMK

Fotoğraf 6. İstanbul Devlet Konservatuvarı

Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Programları

Cumhuriyet devrinde, müzik öğretmenliğinin miladı kabul edilen müessese, Musiki Muallim Mektebi, 1924 yılında açılmıştır. Daha sonra ise 1937 yılındaki Gazi Üniversitesi'ne bağlı Gazi Eğitim Enstitüsü müzik şubesinin açılması, aktüel müzik öğretmenliği programlarının başlangıcı kabul edilirse, günümüze kadar, üniversitede eğitim fakültelerine bağlı birçok müzik öğretmenliği bölümü kurulmuştur. Hâlihazırda, müzik öğretmeni ihtiyacının büyük bir kısmı bu kurumlardan mezun olan öğrenciler tarafından karşılanmaktadır. Ülkemizde, aktüel olarak, 28 adet müzik öğretmenliği bölümü mevcuttur (<http://www.muzikegitimcileri.net>).

Fotoğraf 7. Gazi Üniv. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Fotoğraf 8. Marmara Üniv. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Fotoğraf 9. İnönü Üniv. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Devlet Opera ve Balesi

Devlet Opera ve Balesi, tiyatro, opera ve bale sanat dallarından oluşan ve 1949'da 5441 sayılı kanunla kurulan Devlet Tiyatroları bünyesinde, 1970'e kadar bir bölüm olarak yer almıştır. 1970 yılında ise, Kültür Bakanlığı'na bağlanarak Devlet Opera ve Balesi 'Kuruluş Kanunu' gereğince Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü adını almıştır (Hızarcı, 2015:60). Akabinde, 1970 yılında İstanbul ve Ankara Operaları 1309 sayılı yasayla Devlet Opera ve Balesi adlarıyla müstakil bir müessese haline getirildi. Bu minvalde, 1982 yılında İzmir, 1990 yılında Mersin, 1999 yılında Antalya ve son olarak da 2008 yılında Samsun Devlet Opera ve Baleleri olmak üzere altı adet müessese, opera ve bale sahasında hizmette bulunmaktadır (<https://www.operabale.gov.tr>).

Fotoğraf 10. Ankara Devlet Opera ve Balesi

Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü

Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, 10 Haziran 1935 tarih ve 2773 sayılı kanunun birinci maddesine göre kurulmuştur. Geleneksel olsun çağdaş olsun birçok sanat tarzını ve sanat faaliyetlerinin milli kültür ile muasır anlayışı harmanlayarak işlemesini, tanınmasını, sevilmesini ve yayılmasını sağlamak; bunun yanı sıra, ses ve halk oyunları toplulukları, orkestralar, resim ve heykel müzeleri gibi sanat kurumları kurmak, bunlarla alakalı faaliyet ve hizmetleri idare etmek, milli resim ve heykel sanatı ile geleneksel Türk süsleme ve el sanatlarını geliştirmek ve bütünüyle sanat değerlerini tanıtmak üzere yapılandırılan ve bilhassa müzikle alakalı olarak bünyesinde, birçok şehirde faaliyet gösteren Klasik Türk Müziği ve Türk Halk Müziği Koroları; Halk Dansları, Türk Dünyası Müzikleri, Türk Tasavvuf Müziği ve Modern Folk Müziği gibi geniş bir yelpazeyi temsil eden topluluklar; Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Bursa ve Adana'da faaliyet gösteren senfoni orkestraları

ihativa eden müzik kültürünün kalbi sayılacak bir müessesedir
(<https://guzelsanatlar.ktb.gov.tr>).

Fotoğraf 11. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası

Fotoğraf 12. Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın 28.12.2016 tarihinde dokuzuncusu gerçekleştirilen "Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri" programında, ülkemizin böyle bizzat müzik temalı bir üniversite ihtiyacının bulunduğunu belirtmesi üzerine 01/07/2017 tarihli 30111 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak 7033 sayılı kanunla kurulmuştur. Bünyesinde dört fakülte, bir enstitü ve bir meslek yüksekokulu bulunmaktadır. 2018-2019 öğretim yılında müzik ve güzel sanatlar eğitim fakültesi, icra fakültesi, müzik bilimleri ve teknolojileri fakültesi lisans, müzik ve güzel sanatlar enstitüsünde ise lisansüstü öğretilimi başlamıştır. Bununla birlikte, sanat ve tasarım fakültesi ise henüz faal olarak öğretimde bulunmamaktadır (<https://www.mgu.edu.tr/tr>).

Fotoğraf 13. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)

TRT, 01 Mayıs 1964'te kamu hizmeti yayıncılığı çerçevesinde radyo ve televizyon yayınlarının devlet tarafından yürütülmesi amacı ile 359 sayılı yasaya binaen kurulmuştur (Resmî Gazete, 1963, TRT, 2020; Doğan, 2019; Nart, 2009). Televizyon kanalları, birçok ulusal, uluslararası, bölgesel ve yerel radyo istasyonları, web siteleri, teleteks yayını ve basılı dergileri ile ulusal ve uluslararası düzeyde yayın yapan TRT'nin kurumsal yapısı içerisinde bizzat müzik alanında faaliyetler gösteren birimler yer almaktadır. Toplulukların, sanatçıların ve müzik programlarındaki tür ve repertuarların organize edildiği Müzik Dairesi Başkanlığı, bu birimlerin koordinasyonunu sağlamaktadır. Bununla birlikte ulusal ve bölgesel bazda yayınlar gerçekleştiren Radyo Dairesi Başkanlığı, Ankara Radyosu Müdürlüğü, İstanbul, İzmir, Çukurova, Diyarbakır, Erzurum, Trabzon ve Antalya Müdürlükleri müzik faaliyetlerinin gerçekleştirildiği kurumsal yapılardır (Ünal ve Şahin, 2018).

Ulusal radyolar; Radyo 1, TRT FM, Radyo 3, TRT Nağme, TRT Türkü, Radyo Haber; bölgesel radyolar ise; Çukurova, Diyarbakır, Erzurum, Trabzon ve Antalya radyolarında güncel bir biçimde yayınlarını gerçekleştirmektedirler. Bu müdürlüklere bağlı radyo oluşumlarında THM, TSM türlerinin yanı sıra çoksesli müzik çerçevesinde çalışmalar da yapılmaktadır (Yılmaz, 2020; TRT, 2020).

Fotoğraf 14. Ankara Radyosu

Çoksesli mziker, profesyonel ve amatör topluluklar olarak yapılandırılmıştır. Profesyonel topluluklar; TRT İstanbul Radyosu Hafif Müzik ve Caz Orkestrası ile TRT Ankara Radyosu oksesli Korusu'ndan oluşmaktadır. Amatör oluşumlar ise ocuk ve gençlik korolarını kapsamaktadır. Ankara, İstanbul, İzmir radyolarında hem ocuk hem gençlik koroları yer almakla birlikte Trabzon Radyosunda ocuk korusu da yer almaktadır (TRT, 2020). Kamu hizmeti yayıncılığı amacı ile farklı müzik türlerinde birçok faaliyet gösteren TRT, 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı'na bağlanarak İletişim Başkanlığı ile ilgilendirilmiştir (Resmî Gazete, 2018).

Fotoğraf 15. İstanbul Radyosu Hafif Müzik ve Caz Orkestrası

Fotoğraf 16. Ankara Radyosu oksesli Korusu

Fotoğraf 17. Ankara Radyosu Çoksesli Çocuk Korusu

Askeri Müzik Kurumları

Geçmiş milattan önce 5000’li yıllara kadar dayanan Türk Tarihinde, askeri müzik geleneğinin başlangıcı, askeri yapının ilk kurumsallaşmasının gerçekleştiği Hunlara dayanmakla birlikte askeri müzik kültürü; Hunlarda “Tuğ”, Karahanlılarda “Tabıl”, Selçuklularda “Nevbet”, Osmanlılarda “Mehterhane” ve “Muzıka-i Hümâyun” yapıları üzerinden geliş göstermiştir (Küçükçapraz, 2019; Vural, 2012; Çağlak ve Filiz, 2018; Bayburtlu, 2017, Baba, 2009). Demirebatır’ın (2005) işaret ettiği üzere bu kurumsal dönüşüm; 1922 yılında “Makam-ı Hilafet Mızıkası”, Cumhuriyet’in kurulmasının akabinde “Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti”, 1932 yılında “Riyaset-i Cumhur Badosu” olarak devam etmiştir.

Fotoğraf 18. Muzıka-i Hümâyun Öğrencileri, 1917

Fotoğraf 19. Muzıka-i Hümâyun Armoni Mızıkası, 1922

Fotoğraf 20. Cumhuriyet Armoni Mızıkası, 1925

Bu kurumlardan sonraki yapılanmaları Küçükçapraz (2019), Kara Kuvvetleri Komutanlığının web sitesindeki kronolojik sıralamaya vurgu yaparak aŖaęıdaki biçimde ifade etmiŖtir (<http://www.kkk.tsk.tr>).

- Mızıkı Gedikli Sınıfı (1930-1932),
- Askeri Mızıkı Ortaokulu (1939-1952),
- Askeri Mızıkı Astsb. Hazırlama Okulu (1952-1959),
- Askeri Mızıkı Sınıf Okulu (1959-1974),
- Askeri Mızıkı Astsb. Hazırlama ve Sınıf Okulu (1974-1985),
- Silh. Kuv. Mızıkı Astsb. Hazırlama ve Sınıf Okulu (1985-2003),
- Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı (2003-2016)

- Milli Savunma Üniversitesi Bando Astsubay Meslek Yüksekokulu

Fotoğraf 21. Askeri Müzik Sınıf Okulu, Komisyon Sınavı, 1960

Fotoğraf 22. Bnd. Astsb. Sınıf Okulu Mezuniyet Töreni, 1996

Fotoğraf 23. Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı, Burdur Konseri, 2003

2016 yılından itibaren 669 Sayılı kanun hükmünde kararname (KHK) ile kurulan Milli Savunma niversitesi'nin teŐkilat yapısındaki dört yüksekokuldan biri olarak tanımlanan Bando Astsubay Meslek Yüksekokulu iki yıllık bir kurum olarak askeri müzik eğitimine devam etmektedir (Resmi Gazete, 31 Temmuz 2016, Sayı: 29787, Karar Sayısı: KHK/669). Bu kurumun program ana yapısı ‘‘flemeli ve Vurmalı algılar’’ ile ‘‘algı Bakım Onarım’’ biçiminde oluŐturulmakla beraber ‘‘Kamışlı algılar’’, ‘‘Bakır algılar’’, ‘‘Vurmalı ve TuŐlu algılar’’, ‘‘algı Bakım Onarım’’ olmak üzere dört temel branŐ altında eğitim-ğretim sürecini gerçekleŐtirmektedir (<https://msu.edu.tr>).

Milli Savunma Üniversitesi Bando Astsubay Meslek Yüksekokulunun yanı sıra kuvvet komutanlık bandosu, kıta bandosu, komutanlık caz orkestrası ve mehter takımı askeri müzik kurumları olarak faaliyetlerine devam etmektedirler.

Fotoğraf 24. Milli Savunma Üniversitesi Bando Astsubay Meslek Yüksekokulu

SONUÇ

Cumhuriyet'in ilanından itibaren müzik sahasında birçok resmî messesesin kurulduğu ve zaman içerisinde de o devrin siyasi, itima, teknolojik birçok dinamik tarafından Őekillendirildięi görülmektedir. Bu çalışmada, evveliyatı ve deęiŐimin baŐladıęı devir olan Tanzimat, milat olarak kabul edilmiŐ. Bu devirde, Batılı hareketlerin resmî kurumlardaki nüfuzu ve idarecilerin meyli ile okseslilik temeli üzerine kurulu Klasik Batı Müziğinin tesirinin kurumlarda git gide arttığı ve nihayet cumhuriyetle birlikte, geleneksel müziklerin bu kurumlar içerisindeki nüfuz ve muhteviyatını yavaŐ yavaŐ kaybettiği tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, batılı manada müzik anlayışının resmî müzik kurumlarına girmesiyle; müzik öğretmeni yetiştiren, toplu müzik icra eden ve halka temel müzik eğitimi verilen kurumlarda; müzik öğretiminin eski anlayışın aksine, yeni, ileri ve asrî olarak kabul edilen klasik çoksesli batı müziğinin temele alındığı tespit edilmiştir. İlerleyen yıllarda, yukarıda bahsedilen dinamiklerin tesiriyle, geleneksel müziklerin öğretiminin yapıldığı, bilhassa konservatuvar formunda kurumların da faaliyete geçtiği bunun yanı sıra Kültür Bakanlığı'nın destek ve marifetiyle geleneksel müzikleri ihtiva eden topluluk, grup, koro, orkestra isimleri altında birçok sahada faaliyette bulunduğu tespit edilmiştir.

Kurumlardan bahsedilirken her ne kadar kronolojik bir sıra takip edilmek istense de bazı kurumlar, bahis mecburiyeti göz önünde bulundurularak, kronolojik sıranın dışında tutulmuştur. Müziğin resmî kurumlar içinde; müzik öğretmeni, müzikolog, müzik teknolojisi, kompozitör ile solo, toplu ses ve saz icracısı yetiştiren geniş bir yelpazede faaliyet gösterdiği belirlenmiştir. Bu kurumların, kısa tarihçelerinden bahsedilip ne gibi safhalardan geçtiğinin yanı sıra muhteviyat ve hedeflerine de olabildiğince temas edilmiştir. Kurumlarla alakalı yıl, sayı gibi birtakım nicel verilerinde verildiği bu çalışmanın, bu sahada yapılacak çalışmalara da katkıda bulunacağı düşünülmektedir

KAYNAKÇA

- Aksoy, B. (1985). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Musiki ve Batılılaşma. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi* (Cilt 5) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Baba, O. (2009). *Türk Askeri Müzik Geleneğinde Değişim ve Süreklilik*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Barış, D. A. ve Ece, A. S. (2007). *Cumhuriyet'ten Günümüze Toplumsal Kültürel Değişim Sürecinde Müzik ve Müzik Eğitimi*. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara.
- Bayburtlu, A. S. (2017). Türklerde Askeri Müzik Tarihi Hakkında Bir İnceleme. *Çevrimiçi Müzik Bilimleri Dergisi*, 2(1), 7-30.

- Çağlak, E. ve Filiz, S. (2018). Türk Devlet Geleneğinde Askeri Müzik Ve Askeri Müzik Eğitimi. *Sahne ve Müzik*, 7, 29-56.
- Demirbatır, E. (2005). Türkiye'de Askeri Bandoculuk Eğitimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 67-81.
- Doğan, K. (2019). *Tarihsel Süreç İçerisinde TRT-Sinema İlişkisi: TRT Tarafından Desteklenen Sinema Filmleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Gazimihal M. R. (1955). *Türk Askeri Mzikaları Tarihi*. İstanbul: Maarif Basımevi.
- Resmî Gazete (2018). Genelge. (2018, 24 Temmuz).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180724-11.pdf>
- Gökyay, O. ř. (1941). *Devlet Konservatuvarı Tarihçesi*. Ankara: Devlet Tiyatroları.
- Hızarcı, Ç. (2015). *Türkiye'nin Güncel Kültür-Sanat Politikası ve Opera Sanatı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kapluhan, E. (2012). Atatürk Dönemi Eğitim Seferberliği ve Köy Enstitüleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 26, 172-194.
- Kara Kuvvetleri Komutanlığı. (2020, 23 Haziran). Milli Savunma Üniversitesi Bando Astsubay Meslek Yüksekokulu, Fotoğraflarla Okul Tarihçesi.
http://www.kkk.tsk.tr/Okullar/Bando_Okullari/myo/hakkinda/tarihce.html.
- Kavcar, C. (1983). *Güzel Sanatlar Eğitimi, Cumhuriyet Döneminde Eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Koç, N. (2013). *Türk Kültür Tarihi İçerisinde Köy Enstitüleri*. İstanbul. İdeal Yayıncılık
- Kösemihal, M.R. (1939). *Türkiye Avrupa Mûsikî Münasebetleri* (Cilt I). İstanbul: Numune Matbaası, İstanbul.

- Küçükçapraz, S. (2019). *Mehterhane'nin Kapatılmasından Günümüze Askeri Müzik (1826'dan Günümüze)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Milli Savunma Üniversitesi. (2020, 06 Temmuz). Bando Astsubay Meslek Yüksekokulu Tarihçe.
<https://msu.edu.tr/sayfadetay.aspx?SayfaId=526&ParentMenuId=53>
- Nart, S. Y. (2009). *1964-1980 Arası TRT Radyo Yayın Politikaları Toplumsal ve Politik Süreçte Radyonun Tarihsel ve Kurumsal Gelişimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Resmî Gazete (2016). Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Ve Milli Savunma Üniversitesi Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname. Sayı: 29787. 31 Temmuz.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160731-5.htm>
- Paçacı, G. (1994). *Dârülelhan ve Türk Müsikîsi'nin Gelişimi*. İstanbul: I. Tarih ve Toplum.
- Sanal, H. (1994). *Mehter Müsikîsi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Say, A. (1985). *Müzik Ansiklopedisi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Saygun, A. A (1940) *Halkevlerinde Musiki*. Ankara: Recep Ulusoglu Basımevi.
- Şahin, M. ve Duman, R. (2008) Cumhuriyet'in Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 7(16-17).
- Şahin, P. ve Akpınar, M. (2017). Güzel Sanatlar Liselerinde Piyano Öğretimi Sürecinde Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Ihlara Eğitim Araştırma Dergisi*, 2(2), 39-49
- Tanrıkorur, C. (2003). *Osmanlı Dönemi Türk Müsikîsi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Taş, S. ve Grsev, G. (2018). Konservatuvar ğrencilerinin Mesleki Eğitim Yaşantısı ve Gelecekteki İştihdamlarına Yönelik Tutumları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 237-261
- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu. (2020, 03 Temmuz). Tarihçe. <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>
- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu. (2020, 11 Temmuz). Çoksesli Müzikler Profesyonel Toplulukları, oksesli Müzikler Amatör toplulukları. <http://www.trt.net.tr/cokseslimuzikler>
- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu. (2020, 15 Temmuz). Kanallar. <http://radyo.trt.net.tr/KanalListesi.aspx>
- Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Kanunu. (1963, 24 Aralık). *Resmi Gazete* (Sayı: 359).
<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11596.pdf>
- Uçan, A. (1994). Kuruluşunun Yetmişinci Yılında ve İkin Binli Yılların Eşiğinde G.. Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü ve Türkiye’de Müzik ğretmenliği Eğitimi. *G.. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Türkiye’de Müzik ğretmenliği Eğitiminin Yetmiş beşinci Yılına Armağan (1924-1994) zel Sayı*.
- nal, R. ve şahin, M. (2018). Türkiye’de Bölge Radyoculuğu Deneyimi: TRT Çukurova Radyosu rneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29, 332-352.
- Vural, T. (2012). Türk Askeri Müziğinin Savaşlardaki Yeri Ve nemi. *TURAN-SAM*, 4 (13), 66-74.
- Yılmaz, A. (2020). Radyo ve Sosyal Medya Yakınsaması: TRT Radyo ve TRT FM’in Facebook ve Twitter Pratikleri. *TRT Akademi*, 5 (9), 28-51.

Fotoğraf Kaynakçası

Fotoğraf 1. Musiki Muallim Mektebi.

https://www.goethe.de/ins/tr/tr/sta/ank/ver.cfm?fuseaction=events.detail&event_id=20850030&fbclid=IwAR3U0wyQJN-N9jmcfx_4V0f-Cnh6Icke28Gj7gfnbCoLhNBn1O361tJtSq5
(Erişim Tarihi: 13.07.2020).

Fotoğraf 2. İsmet İnönü Halk Evi Salonunda (28.07.1932).

<http://www.ismetinonu.org.tr/halkevlerinin-kurulusu-ve-etkinlikleri/> (Erişim Tarihi: 07.07.2020).

Fotoğraf 3. Açık Havada Mandolin Çalışan Öğrenciler, Akpınar Köy Enstitüsü, İ.H. Tonguç Belgeligi.

<https://blog.iae.org.tr/sergiler/koy-enstitulerinde-muzik-egitimi> (Erişim Tarihi: 13.07.2020).

Fotoğraf 4. İstanbul Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi. (Erişim Tarihi: 08.07.2020).

http://istanbulagsl.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/34/12/270324/icerikler/tarihce_225082.html?CHK=8deca71568f9dc2431e617c7c457608e (Erişim Tarihi: 13.07.2020).

Fotoğraf 5. Ege Üniv. DTMK. <https://konservatuvar.ege.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 15.07.2020).

Fotoğraf 6. İstanbul Devlet Konservatuvarı. <https://konservatuvar.istanbul.edu.tr/> (Erişim Tarihi:15.07.2020).

Fotoğraf 7. Gazi Üniv. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı. <http://gef-guzelsanatlar-muzik.gazi.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 13.07.2020).

Fotoğraf 8. Marmara Üniv. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

<http://mzo.aef.marmara.edu.tr/> (Erişim Tarihi:12.07.2020).

Fotoğraf 9. İnönü Üniv. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

<http://www.inonu.edu.tr/tr/egitim> (Erişim Tarihi: 13.07.2020).

Fotoğraf 10. Ankara Devlet Opera ve Balesi. <https://www.operabale.gov.tr/ankara/Sayfalar/repertoire.aspx> (Erişim Tarihi:13.07.2020).

Fotoğraf 11. Cumhurbaşbaşkanlığı Senfoni Orkestrası.

<https://guzelsanatlar.ktb.gov.tr/TR-2143/galeri.html> (Erişim Tarihi: 14.07.2020).

Fotoğraf 12. Cumhurbaşbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu.

<http://www.devletkorosu.com/index.php/bestekarlar> (Erişim Tarihi: 14.07.2020).

Fotoğraf 13. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar niversitesi.

<https://www.mgu.edu.tr/tr/pages/hakkinda.html> (Erişim Tarihi:16.07.2020).

Fotoğraf 14. Ankara Radyosu.

<https://cocukmeclisi.ankara.bel.tr/cocukmeclisi/haberler/22-donem-haberler/cocuk-meclisi-trt-radyosundan-seslendi> (Erişim Tarihi: 09.07.2020).

Fotoğraf 15. İstanbul Radyosu Hafif Müzik ve Caz Orkestrası.

<http://www.trt.net.tr/cokseslimuzikler/trt-istanbul-radyosu-hafif-muzik-ve-caz-orkestrasi/> (Erişim Tarihi: 09.07.2020).

Fotoğraf 16. Ankara Radyosu Çoksesli Korosu.

<http://www.trt.net.tr/cokseslimuzikler/trt-ankara-radyosu-coksesli-korosu-2/> (Erişim Tarihi: 09.07.2020)

Fotoğraf 17. Ankara Radyosu Çoksesli Çocuk Korosu.

<http://www.trt.net.tr/cokseslimuzikler/ankara-radyosu-coksesli-cocuk-korosu/> (Erişim Tarihi: 09.07.2020).

Fotoğraf 18. Mzika-i Hümâyun ğrencileri, 1917.

http://www.kkk.tsk.tr/Okullar/Bando_Okullari/myo/hakkinda/tarihce.html (Erişim Tarihi: 16.07.2020).

Fotoğraf 19. Mzika-i Hümâyun Armoni Mzıkası, 1922.

http://www.kkk.tsk.tr/Okullar/Bando_Okullari/myo/hakkinda/tarihce.html (Erişim Tarihi: 16.07.2020).

Fotoğraf 20. Cumhuriyet Armoni Mzıkası, 1925.

http://www.kkk.tsk.tr/Okullar/Bando_Okullari/myo/hakkinda/tarihce.html (Erişim Tarihi: 16.07.2020).

Fotoğraf 21. Askeri Mızıka Sınıf Okulu, Komisyon Sınavı, 1960.

http://www.kkk.tsk.tr/Okullar/Bando_Okullari/myo/hakkinda/tarihce.html (Erişim Tarihi: 16.07.2020).

Fotoğraf 22. Bnd. Astsb. Sınıf Okulu Mezuniyet Töreni, 1996.

http://www.kkk.tsk.tr/Okullar/Bando_Okullari/myo/hakkinda/tarihce.html (Erişim Tarihi: 16.07.2020).

Fotoğraf 23. Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı, Burdur Konseri, 2003.

http://www.kkk.tsk.tr/Okullar/Bando_Okullari/myo/hakkinda/tarihce.html (Erişim Tarihi: 16.07.2020).

Fotoğraf 24. Milli Savunma Üniversitesi Bando Astsubay Meslek Yüksekokulu.

http://www.kkk.tsk.tr/Okullar/Bando_Okullari/myo/galeri/okuldan_kareler.html (Erişim Tarihi: 16.07.2020).

